

LÁZÁR ERVIN PROGRAM 2023

Nemzeti Táncszínház – *pedagógiai segédanyag*

Kedves Pedagógusok!

Az előadáshoz tartozó kérdőív a **produkció megtekintése előtt** nyújthat segítséget egy **felvezető beszélgetéshez**, vagy közösen kitölthető a gyerekekkel. Örömmel várunk vissza a kitöltött kérdőívekből néhányat a atanceaszo@gmail.com email címre.

DUNA MŰVÉSZEGYÜTTES MAGYAR TÁNCKÉPEK

Néptánc előadás 70 percben. Az előadás 10 éves kortól ajánlott.
Előadja a Duna Művészegyüttes tánckara és a Göncöl Zenekar
Rendező: Juhász Zsolt

Az 1957-ben alakult **Duna Művészegyüttes** 26 fős tánckarból és 6 tagú népi zenekarból áll. tagjai hivatásos néptáncosok és hangszeres művészek. A Duna Művészegyüttes mellett működő Duna Táncműhely lehetőséget nyújt az alkotói kísérletezésre, a néptánc színházi megjelenítésére. Az együttest kísérő Göncöl Zenekar pedig önálló koncerteket is ad, amelynek elsősorban az autentikus népzene épülnek.

A Duna Művészegyüttes kiemelt céljának tartja, hogy a közönség széles rétegeiben felkeltse az érdeklődést a néptánc iránt, ledöntse a műfajjal kapcsolatos sztereotípiákat, és ráébressze a nézőket annak sokarcúságára és művészi kifejezőerejére. Alkotói azt vallják, hogy a néptánc rendkívül alkalmas érzelmek és értékek, sőt komplex történetek megjelenítésére.

Az együttes repertoárjában fontos helyet foglalnak el a néptáncot és a kortárs táncot ötvöző táncszínházi bemutatók, valamint a néptánc hagyomány hiteles, ugyanakkor nyitott és figyelemfelkeltő tolmácsolására törekszik, produkcióit egyszerre jellemzi a hagyományörzés és a művészi kísérletezés. Törekvésük, hogy előadásaik a néptánc iránt érdeklődőket a színházhoz, a színházba járókat pedig a néptánc közeli közelebb.

A **Magyar Táncképek** a Duna Művészegyüttes folklórelőadása, amelynek műsorát a Kárpát-medence autentikus néptáncait bemutató és feldolgozó koreográfiák alkotják. Az előadás kötetlen szerkezetű, különböző hangulatokat idéz meg, impressziókat nyújt a paraszti tánc kultúrából. A színpadon mezőföldi, vág-garam közti, somogyi, Békés megyei, székelyföldi és kalotaszegi táncok, valamint különböző vidékek pásztortáncai elevenednek meg, melyeket a Göncöl Zenekar kísér virtuóz zenei összeállításokkal. Ezek a dallamok-hasonlóan a táncképekhez – a Kárpát-medence magyarságának és nemzetiségének népzenei hagyományait mutatják be.

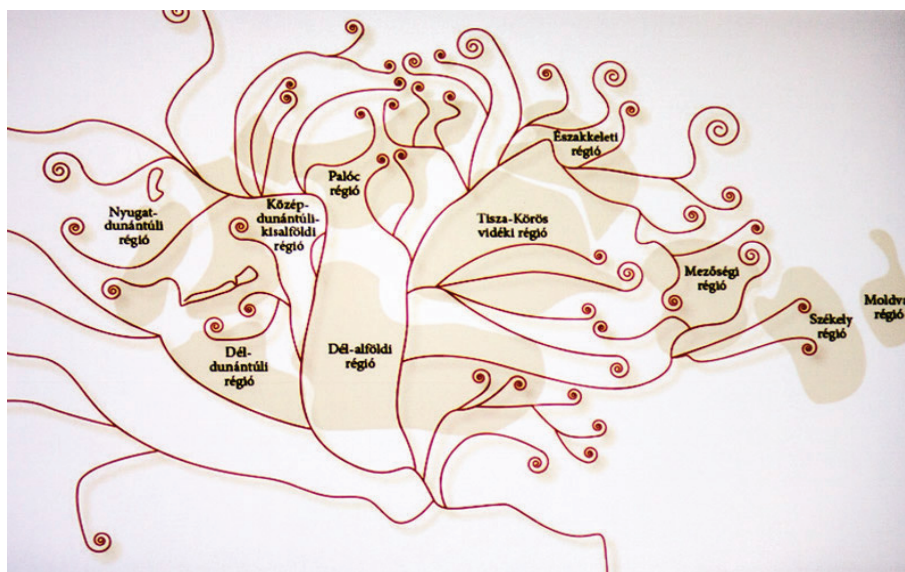

1. Hányadikos vagy és melyik iskolába jársz?

2. Néptáncolsz vagy néptáncoltál már korábban?

3. Láttál már néptáncelőadást?

A Kárpát-medence Európa három nagy tájának; Nyugat-Európának, Kelet-Európának és a Balkánnak találkozási helye. Öt nagy tájegysége az **Alföld**, a **Dunántúl**, a **Felföld** vagy **Felvidék** és **Erdély** illetve **Délvidék**. A Kárpát-medence népei, a szlovákok, magyarok, németek, délszlávok és románok olyan archaikus népi kultúrát tartottak életben napjainkig, amely Európa közös múltjának egy vetülete, jelentősége így az európai kultúrtörténet szemszögéből is felbecsülhetetlen.

Kárpát-medence nyelvi és tánc dialektusai

4. A magyar néptánc a magyar népművészet egyik ága, ének- vagy hangszerkísérettel előadott ritmikus mozdulatsor. Mely néptáncok alakultak ki legkorábban (középkor) Magyarországon?

- a) verbunkos
- b) körtáncok
- c) csárdás

Székely népviseletek

5. A fegyveres, botos pásztortáncok igazi mesterei a gulyások és a juhászok voltak. A gulyát a gulyás őrzi.

Mit jelent az a szó, hogy gulya?

- a) A lovak, méneselek felelőse.
- b) A gulya a rideg állattartásban tartott szarvasmarhacsoport.
- c) A sertések (disznók) őrzője.

A pásztortársadalomban a foglalkozás, a „szakmák” szerinti rangsor alakult ki: „Tekintély dolgában első helyen áll a vagyont jelentő marha őrzője, a **gulyás**, s csak utána következnek a **csikós**. A **juhász** jóval tekintélyesebb, mint a disznót őrző **kanász** vagy **kondás**. A szilaj vagy félszilaj nyáj őrzője is többet számít, mint a kezes nyáj pásztora, a **csordás** és **csürhész**”.

6. Mik azok az ún. ügyességi táncok?

- a) Olyan táncok, ahol fegyvereket használnak.
- b) Olyan táncok csoportja, ahol a táncosok eszközöket (bot, üveg, tojás, kendő, seprű, gyertya) használnak.
- c) Olyan táncok, ahol a táncosok akadályversenyen vesznek részt.

Az **ügyességi táncokat** rendszerint a közösség néhány kiemelkedő táncos egyénisége, előadó specialistája mutatta be, elsősorban a közös munkákhoz kapcsolódó spontán táncmulatságokon, de főleg a családi ünnepek (pl. lakodalom) táncalkalmain.

A népdalokban, a **táncnótákban** gyakran utal a szöveg az eszköz használatának a módjára is:

„...Aki ember, most álljon ki,
Botom végén forduljon ki!
Megmutatom, ember vagyok,
Az apámnak fia vagyok.
Jaj, istenem, mit csináljak,
Szaladjak e, vagy megálljak?
Ha szaladok, szégyent állok,
Ha megálllok, botot vágok.”

Fotó: Dusa Gábor

7. A legjobb botolók a pásztornak fogadott, valamint rézműves csengőöntő és teknővájó cigányok közül kerültek ki. Mit gondolsz, előfordul, hogy egy botoló táncban nő is részt vesz?

- a) Nem, a botoló, kizárólag férfi harci tánc.
- b) Nem, a botolót mindig két férfi párbajszerűen táncolja.
- c) Igen, a fegyveres férfi az eszköz nélkül táncoló nő előtt mutatja be ügyességét, majd játékosan rátámad, teste-feje körül forgatja a botot vagy igyekszik kikerülni, elhárítani a nő játékosan cselelt vető és a bot forgatását akadályozó, támadó mozdulatait.

8. Mi a különbség a kanásztánc és a seprűtánc között?

Párosítsd, kösd össze a megfelelő leírást a tánc típusokkal.

kanásztánc

Amikor a táncot a földre helyezett eszközök körül, között, illetve fölötté járják, akkor az eszköznek a mozgás helyét meghatározó szerepe van.

seprűtánc

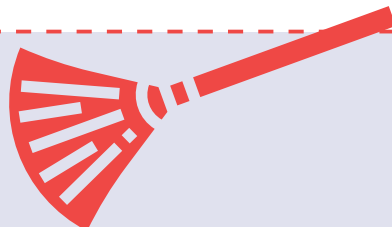
Amikor az eszköz láb alatti átvétele vagy a földre támasztott eszköz átugrása az uralkodó mozdulat, akkor a táncos kapcsolata az eszközzel közvetlenebb, annak táncmotívum-formáló szerepe aktívabb.

A seprűtánc, mint az ügyességi táncunk típusáról a Duna–Tisza közéről, a Felvidékről és a Felső-Tisza vidékéről gazdag anyagot ismerünk. A tánc eszközeként a seprűn kívül bot, sapka és kendő használatos. Az egyik kapcsolódó eszköz alapján **sapkatánc**nak is nevezik. Ugyancsak gyakori az ország nyugati területein a szövőszék analógiáján alapuló **takácstánc** elnevezése. Azt tartják ugyanis e táncról, hogy a láb alatt átkapkodott eszköz a szövőszéken ide-oda ugráló vetélő mozgását utánozza.

JÁTÉK!

Próbáljátok ki ti is!

Kellékek: seprű, zene.

Feladat: körben állunk, zenére táncolunk. A seprű körben jár kézről kézre, úgy, hogy mindig táncol vele egy kicsit a soron lévő játékos. Tehát a seprű is táncol mindig egy kicsit valakivel, mielőtt továbbadja. Amikor a játékevezető leállítja a zenét, a seprűvel táncoló kiesik. Párokban is lehet táncolni, és úgy adogatni a seprűt.

Seprűtánc, Sapkatánc – Kunszentmiklós, Pesovár Ferenc

A fiatalok sok élménnyel gazdagodhatnak a táncsal kapcsolatban; népdalokat, régi szokásokat, mesterségeket, helyeket és embereket ismerhetnek meg. A magyar néptánc gyakorlása, vagy csupán annak szeretete, mindenképpen egy speciális közösség tagjává emeli az embert. A táncosok kezdetben motívumokkal ismerkednek, majd ezek kapcsolódási rendjét sajátítják el az adott táncnyelv szerkezetének megfelelően. Az effajta tudás teszi lehetővé, hogy az a táncos, aki igencsak „jól beszél” a tánc nyelvét, képes legyen közvetíteni ilyen formában a mondanivalóját; „beszélni a táncával”. Talán ez a legfontosabb dolog, amelyet egy igazi táncosnak el kell sajátítania.

9. Mit gondolsz, mitől más egy előadás, ha élő zene kíséri a táncművészeket? (Könnyebb vagy nehezebb a táncosoknak élő zenére táncolniuk? Milyen lehet a zenészeknek a táncművészeket kísérni?)

Fotó: Szabó Kenéz Elnő

Előadás után:

- Hogy tetszett az előadás? Mi tetszett a legjobban? Üzenet, gondolat (akár rajzos/videós formában), amit a társulat, a táncművészek és az előadás alkotói felé továbbíthatunk.